

Täysistunto

Tiistai 13.9.2022 klo 13.59—17.53

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 §:n ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 112/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden osastolle.

Lähetekeskusteluun varataan tässä yhteydessä enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.12 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveystieteissä ja lääketieteessä on tällaisia käsitteitä kuin kiireellinen hoito, kiireetön hoito, on jopa puolikiireellinen hoito ja käsite päivystyksellinen hoito, joka on ikään kuin vielä nopeampaa toimintaa tarkoittava kuin kiireellinen hoito. Ja sitten on määritelty esimerkiksi laissa tämä kiireellinen hoito, kuten siellä myös sitten kuvataan kiireetöntä hoitoa niin, että se on hoitoa, jota potilas voi jäädä odottamaan joksikin aikaa ilman, että hänen terveydentilansa siitä huonontuu. No, sitten jos me puhumme välttämättömästä kiireettömästä hoidosta, niin me olemme itse asiassa tekemisissä sellaisen käsitteen kanssa, joka voitaisiin minusta tulkita niin, että se on hoitoa ja jos sitä ei anneta, niin olemme kohta potilaan kanssa tilanteessa, jossa hän tarvitsee sitä kiireellistä hoitoa.

Nyt tässä on kyseessä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta. Tämä on siis tämä muodollinen puoli, eli mitkä ovat ne lait, joita muutamme, mutta tämän sisältöhän on käytännössä nytten se, että näitä lakeja tällä tavalla muuttamalla me velvoittaisimme nämä äsken luetellut organisaatiot järjestämään tiettyjä välttämättömäksi arvioituja terveydenhuollon palveluita eräisiin ryhmiin kuuluville ulkomaalaisille henkilöille. Voimassa olevan lainsäädännön mukaanhan kyseisillä henkilöillä on oikeus kiireelliseen hoitoon, mutta ei ole oikeutta kaikkiin julkisen terveydenhuollon palveluihin eikä tämänkään lain jälkeen ole.

Esityksen tavoitteena on nykyistä paremmin turvata näiden henkilöiden oikeutta välttämättömään huolenpitoon ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen ja kansainvälis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

ten Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten velvoitteita noudattaen. Esitetyillä välttämättömiksi arvioituilla terveysterveyspalveluilla on tavoitteena myös estää henkilöiden terveydentilan huononeminen sellaiseksi, että tarvittaisiin kiireellistä hoitoa, joka olisi joka tapauksessa järjestettävä ja joka todennäköisesti rasittaisi Suomen terveydenhuoltojärjestelmää ja aiheuttaisi enemmän kustannuksia. Välttämättömäksi arvioitujen terveydenhuollon palvelut on esityksessä rajattu, eli kyse ei ole kattavasta oikeudesta kaikkiin kiireettömiin terveysterveyspalveluihin. Raskauden ja synnytyksen hoitoon ja tiettyihin tartuntavaaraa aiheuttaviin tauteihin kohdistuvat palvelut tulisi lisäksi järjestää. Alaikäisille tulisi järjestää kaikki tarvittavat terveydenhuollon palvelut saman laajuusena kuin niille alaikäisille, joilla on Suomessa kotikunta. Arvioitaessa palveluiden välttämättömyyttä otettaisiin huomioon henkilön Suomessa oleskelun ennakoitu kesto, ja arvion tekisi aina terveydenhuollon ammattihenkilö.

Sääntelyä ei sovellettaisi henkilöihin, jotka ovat hakeutuneet Suomeen varta vasten saadakseen täällä terveydenhuollon palveluita. Sääntely koskisi monia eri henkilöryhmiä. Sääntelyä sovellettaisiin henkilöihin, joilla ei ole oleskelulupaa Suomessa, eli niin sanottuihin paperittomiin. Lisäksi sääntely koskisi tilapäisen oleskeluluvan nojalla Suomessa oleskelevia henkilöitä, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa tai joita ei lain nojalla rinnasteta hyvinvointialueen asukkaaseen, esimerkiksi opiskelijat ja eräät työntekijät, sekä sellaisia Suomessa oleskelevia EU- ja Eta-valtioiden ja Sveitsin kansalaisia, joihin ei sovelleta heidän asuinvaltionsa sosiaaliturvalainsäädäntöä, sekä heidän perheenjäseniään.

Hoitoa saanut henkilö olisi ensisijaisesti itse vastuussa annettujen terveydenhuollon palveluiden kustannuksista. Jos kustannuksia ei saataisi perittyä henkilöltä itseltään, valtio korvaisi järjestävälle taholle aiheutuneet kustannukset asiakasmaksun ylimenevältä osuudelta. Korvausta haettaisiin Kansaneläkelaitokselta. Vastaavaa menettelyä sovelletaan voimassa olevan lain nojalla kiireellisen hoidon kustannusten osalta.

Arvoisa puhemies! Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten valvojat ovat useampaan otteeseen kiinnittäneet huomiota siihen, ettei Suomen nykyinen lainsäädäntö riittävällä tavalla takaa kaikkien henkilöiden terveyttä koskevaa oikeutta. Suomea on kehoitettu varmistamaan, että kaikilla henkilöillä on sekä laissa että käytännössä mahdollisuus saada tarvitsemaansa terveydenhoitoa. Tämä tarkoittaisi terveydenhoitoa koskevan oikeuden laajuuden tarkistamista, mutta myös sitä, että kaikkien olisi taloudellisesti käytännössä mahdollista hyödyntää oikeuttaan.

Muutoksella voidaan arvioida olevan myös kustannuksia säästäviä vaikutuksia niiltä osin, että voidaan välttää kalliimpaa ja kiireelliseksi muuttunutta hoitoa. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan paperiton ja paperittoman kaltaisessa tilanteessa oleva ohjautuu usein hoitoon vasta, kun terveydentila on jo huonontunut ja tarvitaan kiireellistä hoitoa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari.

16.17 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että ministeri Lindén tässä päätyi kikkailemaan sanoilla. Ensinnäkin paperiton-termi: Sanoitte ”niin kutsutut paperittomat”. Kysymys on siitä, että Suomessa joko oleskellaan laillisesti tai laittomasti. Kaikilla on paperi, se paperi voi olla myöskin kielteinen turvapaikkapäätös. Ja sanon tässä yhteydessä, että kyllä tavoitteen ei pidä olla se, että me hoidamme kaikkien vaivat verenpaineista lähtien. Tavoitteen pitää olla se, että maasta poistutaan tai maasta poistetaan, jos ei ole

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

täällä lupaa. Ja jos on tarkoitus, että hoidetaan omassa kotimaassa ne terveysasiat, niin siten poistetaan sinne hoitoon. On nimittäin niin, että maailmassa on yli 7,7 miljardia ihmistä, ja jos me tulkitsemme ihmisoikeussopimuksia siten, että Suomessa pitäisi kaikkia mahdollisia hoitaa, niin kyllähän se tulkinta on nyt vähän erikoinen.

Täytyy nyt todeta tässä se, että ymmärrän, että nämä esitykset tulevat todennäköisimmin vihreiden ja vasemmiston ajatuspajasta, mutta ministeri Lindén, te, joka olette ollut terveydenhuollossa pitkään, tiedätte tämänhetkisen terveydenhuollon kriisin — meillä on valtavat hoitojonot esimerkiksi HUS-alueella — ja nyt te kehtaatte tuoda tähän eduskuntaan tällaisen esityksen, joka entisestään tukkii meidän erikoissairaanhoidtoa. Pidän toimintanne kyllä ihmeellisenä. Teiltä sopisi odottaa kyllä huomattavasti paljon enemmän, niin teiltä kuin SDP:ltä ja keskustalta erityisesti.

Nämä kustannukset, joita tässä esitetään, ovat nekin oudosti laskettuja. Nämä eivät voi pitää millään tavalla paikkaansa. Tässä on arvioitu itse asiassa Helsingin paperittomien kustannuksia vuodelta 2019 ja siitä räpäisty laskea jonkunäköinen vaikutusarvio. Tähän asiaan liittyy suoria kustannuksia, mutta tähän liittyy myöskin välillisiä kustannuksia. Jos me teemme tämäläyppisiä houkutuslajioita, että jää tänne tai tule tänne, niin pitää muistaa, että siinä tulee muitakin kuin terveydenhuollon kustannuksia. Kuten varmasti täällä tiedetään, Helsinki teki tämän laittomasti maassa oleskelevien palveluiden laajennuksen vuonna 2017, ja tämä on tavattoman kallista Helsingille. Nämä kustannukset nousevat joka vuosi: kokonaiskustannus oli vuonna 2019 semmoinen ehkä reilu 2,2 miljoonaa ja 2020 se oli jo 4 miljoonaa. Silloin kun tämä päätös tehtiin Helsingin kaupunginvaltuustossa, puhuttiin noin 250 000:sta, ja meillä menee miljoonia tällä hetkellä, HSL:n lipuista lähtien. Ja on ihan selvä asia, että jos me lähetämme semmoisen viestin, että tule Suomeen, vaivasi hoidetaan, niin samallahan he voivat itse asiassa elellä täällä varsin mukavasti, kun Helsinki sitten hoitaa tämän.

Helsingiläisille veronmaksajille tämä tuntuu sopivan, mutta on myöskin hyvä huomata siellä maakunnissa, että kun tähän asti Helsinki on hyvin pitkälti maksanut nämä erikoissairaanhoidon kustannukset täällä Helsingissä, niin nyt tällä esityksellä, kun tämä tuodaan lakiin, näitä maksavat myöskin maakunnan ihmiset omissa veroissansa. Sinänsä helsinkiläisenä kansanedustajana minun pitäisi olla hyvin kiitollinen siitä, että hyvä, kun tuotte tämän lakiin, niin silloin me pääsemme halvemmalla, mutta enpähan vain ole, koska tämä asia ei kuulu meille. Minä laittaisin mieluummin niitä veroeuroja siihen, että kun täällä saa kielteisen turvapaikkapäätöksen, niin jos ei henkilö poistu, silloin hänet laitetaan säilöön, kunnes hän poistuu tai hänet poistetaan — ei niin, että me rupeamme täällä tarjoamaan palveluita ja itse asiassa jopa houkuttelemaan tänne ihmisiä.

Tämä esitys on ollut tässä salissa 2015 viimeksi, ja täytyy kyllä sanoa, että edelleen pidän Kari Rajamäkeä yhtenä fiksuimpana SDP:n edustajana, joka silloin uskalsi pöydätä tämän asian ja todeta, että tähän liittyy liikaa riskejä. Tuolloin 2015 vielä lääkärit uskalsivat sanoa, että esitys on täysi susi. Esimerkiksi tuossa rajan takana Pietarissa on huomattava määrä ihmisiä, jotka eivät saa hiv-hoitoa, eivät saa tuberkuloosihoidtoa, joka on erityisen kallista hoitoa. Silloin se uskallettiin sanoa, mutta jotakin tapahtui tällä välin, koska enää niitä lausuntoja ei ihan hirveästi näy.

Ja on niin, että kun muutoinkin Marinin hallitus on syöttänyt tähän saliin valtavan määrän sellaisia lakiesityksiä, jotka itse asiassa ovat nakertaneet meidän maahanmuuttopolitiikan lähestulkoon täysin — tänne pääsee helpoilla säännöillä ja täältä ei joudu kukaan pois — niin itse asiassa tähän päälle tämän esityksen tuominen on suorastaan vastuutonta. Tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

on täysin vastuutonta, tämä Marinin hallituksen maahanmuuttopolitiikka, kaiken kaikkiaan, mutta erityisesti tällaisia ei pitäisi tänne tuoda.

Ja täytyy sanoa, että löysin tästä esityksestä vieläpä bonuksena tällaisen varsin erikoisen yksityiskohdan sen lisäksi, että tämä on muutenkin umpikahju esitys. Kuunnelkaapas tätä: HUS on kertonut, että ”paperittomista potilaista 88 prosenttia saapui ilman lähetettä ja vain 12 prosenttia läheteellä”. ”Ilman lähetettä saapuneita voidaan pitää kiireellisinä.” Onko siis näin, että tässä maassa, jossa ihmiset eivät saa erikoissairaanhoidtoa, kun he eivät pääse sinne perusterveydenhuoltoonkaan, saati, että saisivat lähetteen, niin meillä on luotu järjestelmä, jossa laittomasti maassa oleva voi mennä erikoissairaanhoidon päivystykseen ilman lähetettä? Tämä on täysin käsittämätöntä, mutta näin täällä teidän hallituksen esityksessä lukee. Ja on kyllä sanottava tästä viestinä sinne koteihinkin, että jos ette pääse terveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidtoon, niin tehkää niin kuin laittomasti maassa olevat, menkää sinne erikoissairaanhoidtoon ilman lähetettä, minkä jälkeen katsotaan, että teitä voidaan pitää kiireellisenä tapauksena. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Hyrkkö.

16.25 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Oikeus terveyteen on osa ihmisarvoista elämää, ja sivistysvaltiossa me emme jätä hoitamatta haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, esimerkiksi lapsia tai raskaana olevia naisia.

Tätä lakiesitystä on odotettu pitkään. Toissa vaalikaudella se kaatui kokoustekniseen kikkailuun, edellinen hallitus ei edes yrittänyt turvata haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeutta terveyteen ja elämään. No, tällä välin tätä tilannetta on paikkailtu kuntien ja vapaaehtoisvoimin työskentelevien ammattilaisten toimesta, ja heille suuri kiitos. Aloite tämän tilanteen korjaamiseksi on itse asiassa alun perin tullut lääkäreiltä, jotka ovat huomanneet omassa työssään, että he eivät pysty hoitamaan kaikkia hoitoa tarvitsevia. Kyse on siis paitsi siitä, saavatko ihmiset niitä välttämättömiä, tarvitsemiaan hoitopalveluita ja huolenpitoa, myös siitä, saavatko meidän sote-alan ammattilaiset tehdä työtään eettisesti kestäväällä tavalla.

Kuten ministeri täällä totesi, tällä lailla turvattavien palveluiden puuttuminen voi usein ennen pitkää johtaa siihen, että tarvitaankin sitä kiireellistä ja kalliimpaa hoitoa. Tämä muutos on siis paitsi inhimillisesti kestävä myös taloudellisesti järkevä. Laki madaltaa hoitoon hakeutumisen kynnystä esimerkiksi raskauteen ja synnytykseen liittyvissä asioissa. Jos sitä hoitoa ei saa tai jos sen saamisesta on epävarmuutta, niin meillä on edessä aivan turhia inhimillisiä tragedioita. On hyvä, että tähän puututaan. Aika kylmäävä on se perusuomalaisiltakin kuultu ajatus, että ihmiset ihan lapsista lähtien jätetään vain oman onnensa nojaan, [Leena Meren välihuuto] jätetään hoitamatta ne heidän sairautensa ja ongelmansa. Näin pandemian jälkimainingeissa tuntuu myös ihan itsestään selvältä, että esimerkiksi tartuntatauteihin ja rokotuksiin liittyvät palvelut kuuluvat lain piiriin.

No, kokemukset muun muassa Helsingistä, Espoostakin, ovat myös osoittaneet, että mitään tällaista suurta ryntäystä tai ikään kuin näiden palveluiden houkuttimena toimimista ei ole ilmennyt. Tämä houkutteluargumentti ei ole kestänyt merivettä aikaisemmin, eikä se sitä kyllä kestä nykyäänkään.

Arvoisa puhemies! Vaikka osa tästä salista kuinka toivoisi, niin tässä ei ole kyse nyt maahanmuuttopolitiikasta, vaan tässä on kyse ihmisten hengen ja terveyden suojelemisesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hopsu.

16.27 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, että tämä vuosia tarvittu laki lopulta etenee. On aika korjata aiemmin tapahtunut virhe.

Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten valvojat ovat kiinnittäneet jo pitkään huomiota siihen, ettei Suomen nykyinen lainsäädäntö riittävällä tavalla takaa henkilöiden terveyttä koskevien oikeuksien toteutumista. Ihmisoikeuksien kannalta onkin erittäin tärkeää, että lakiesitys takaa kaikille Suomessa oleskeleville henkilöille jatkossa välttämättömät terveyspalvelut. Paperittomien terveydenhuollossa on ollut nyt kuntakohtaisia eroja, kun osa kunnista — etenkin ne, joissa paperittomia asuu paljon — on pitänyt järkevänä ja tarkoituksenmukaisena palvelun järjestämistä. On hyvä, että jatkossa hyvinvointialueiden tarjoamat palvelut ovat yhdenvertaisia.

Paperittoman määritelmä hallituksen esityksessä on laaja ja perusteltu. Paperittoman määritelmään kuuluu niin maassa laillisesti oleskelevia henkilöitä — esimerkiksi perhesiiteen perusteella oleskelulupaa odottavat henkilöt; opiskelijat, joiden viisumin ehtona on ollut sairasvakuutus, mutta se ei katakaan kaikkea hoitoa; EU:n kansalaiset, jotka eivät kuulu kotimaansa sairausvakuutuksen piiriin — kuin maassa laittomasti oleskelevia. Tällä käsitteellä usein sekoitetaan ja hämmennetään, ehkä tahallaankin.

Terveyspalveluiden näkökulmasta palveluiden tarjoaminen kaikille hallituksen esityksessä esitetyille ryhmille on järkevää, sillä henkilöiden oleskelun luonne Suomessa on pysyvää tai pitkäaikaista. Paperittomuus ei myöskään ole mikään pysyvä ihmisen ominaisuus. Yhdessä hetkessä voit olla paperiton ja toisessa hetkessä oikeutettu täysiin palveluihin. Suomessa paperittomana tai paperittoman kaltaisessa tilanteessa oleskelevien henkilöiden kokonaismäärää on ollut vaikea arvioida, ja se myös muuttuu. Järjestöiltä, eri toimijoilta ja viranomaisilta yhdessä kerätyn tiedon perusteella se arvio tällä hetkellä on 3 000—6 000 henkilöä, jotka ovat paperittomia tai paperittoman kaltaisessa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Paperittomilla henkilöillä on nykyisin oikeus kiireelliseen terveydenhuoltoon. Oikeus on kapeampi kuin esimerkiksi turvapaikanhakijoilla. Ei ole sellaista perusteltua syytä, miksi tilapäisellä oleskeluluvalla olevalla henkilöllä olisi kapeammat oikeudet saada palvelua kuin kansainvälistä suojelua hakevalla henkilöllä. Paperittomille ja paperittomien kaltaisessa tilanteessa oleville esitetään nyt samoja oikeuksia kuin mitä turvapaikanhakijoilla jo on.

Esityksen mukaisesti hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän, tulisi kiireellisen hoidon lisäksi järjestää alueellaan oleskeleville paperittomille ja paperittomien kaltaisille henkilöille lääketieteellisesti perustellut välttämättömät palvelut samoin perustein kuin asukkaille. Paperittomilla lapsilla olisi oikeus terveydenhuollon palveluihin samoin perustein kuin niillä alaikäisillä, joilla on kotikunta Suomessa. Tämä lasten aseman tasavertaisuus on mielestäni erittäin tärkeää. Laki siis parantaa hyvin haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asemaa. Joskus on sanottu, että yhteiskunnan kehityksen mitta on se, kuinka hyvin se huolehtii kaikista heikoimmassa asemassa olevistaan, ja olen iloinen, että tämä laki etenee.

Arvoisa puhemies! Termit ”kiireellinen” ja ”välttämätön” menevät monesti myös sekaisin. Kiireellinen hoito viittaa hoitoon, jonka järjestämistä ei voi viivästyttää. Monesti se tulkitaan vain päivystyksellisenä hoitona, mutta todellisuudessa kiireellinen hoito on tätä laajempaa. Muun muassa aliravitsemuksen hoito tai tietyt lääketieteelliset kokeet ovat kiireellistä hoitoa, vaikka eivät tapahdukaan päivystyksessä. Välttämätön hoito taas viittaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

lääkärin välttämättömäksi arvioimaan hoitoon, muun muassa raskauden seurantaan, tiettyjen tartuntatautien hoitoon tai kroonisten sairauksien hoitoon, kuten verenpainetaudin hoitoon.

Voin kertoa yhden esimerkin, jossa tämä kiireellisyys ja välttämättömyys ja myös tämä kustannuskysymys, josta äsken useampikin puhui, kävi ainakin itselleni hyvin selväksi: Oli henkilö, joka kärsi kovista selkävivusta. Näitä hoidettiin, koska ne olivat sellaisia, jotka johtivat unettomuuteen. Lääkärillä oli tiedossa, että vaivan syy oli se, että henkilöllä oli erimittaiset jalat, mutta apupohjallisen teettäminen taas ei kuulunut tähän kiireelliseen hoitoon, ja silloin nämä selkävivot, niiden kalliit hoidot, työttömyyspäivät ja muut jatkuivat mutta tätä itse vaivaa ei saatu hoidettua.

Kuten hallitus on esittänyt, välttämättömän hoidon määrittäminen on hyvä säilyttää terveydenhuollon ammattilaisella, lääkäriä siis, ilman tiukemman rajauksen tekemistä. Lääkärillä on ammattitaito tehdä yksilöllistä ja potilaskohtaista arviota hoidon tarpeesta ja toteutuksesta, ja tämä pätee myös paperittomien henkilöiden kohdalla. Lääkärillä on vastuu potilaasta, ja siksi on hyvä, että hänellä on myös oikeus päättää siitä hoidon toteutumisesta.

Ajoissa hoitaminen on kustannustehokasta. Hoidon tarpeen muuttuessa kiireelliseksi on lain mukaan velvollisuus antaa hoitoa jokaiselle maassa olevalle jo nyt. Kiireellisen hoidon antaminen on usein jo kalliimpaa kuin vaivaan puuttuminen ajoissa, välttämättömän hoidon antaminen — siis myös se mahdollisuus on, että tällä myös säästetään kustannuksia.

Lääkärilehti vuodelta 2018, jos kiinnostaa, on kirjoittanut pitkän tiedepääkirjoituksen äitien ja lasten hoidon eduista ja välttämättömyydestä. Myös siellä todetaan tämä, että paperittomien äitien raskaudenaikainen seuranta on kiistatta halvempaa kuin se, että äidit haakeutuvat suoraan synnyttämään. Ruotsissa on tehty paljon tutkimusta. On tällainen kuin Hatem vuodelta 21, ja hänen tutkimuksensa osoittavat, että huolimatta lainsäädännön sallimasta oikeudesta terveyspalveluihin paperittomat eivät aina ole tietoisia hoito-oikeudestaan ja edelleen pelkäävät näistä kustannussyistä ja jättävät sen vuoksi palveluja käyttämättä. [Leena Meren välihuuto] Toinen syy voi olla se, että luottamusta viranomaiseen ei ole ja palvelu jää myös sen takia käyttämättä. Samoissa tutkimuksissa kävi selville myös, että toisaalta myöskään viranomaisilla ei aina ole sitä tietoa, minkälaista hoitoa tulisi antaa, ja myös he tarvitsevat koulutusta, ja tämä laki turvaa myös sen tiedon kattavuutta.

Tämä esitys ehkäisee [Puhemies koputtaa] inhimillisiä tragedioita ja vahvistaa meidän koko yhteiskunnan turvallisuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Peltokangas.

16.35 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Minulta kysytään usein, että Mauri, miksi sinä puhut niin paljon maahanmuutosta. Kun 2019 tulin tähän taloon, lupasin äänestäjilleni, että tartun niihin epäkohtiin, jos huomaan sen, että suomalaisten veroeuroja käytetään liiallisesti maailman halaamiseen eikä siihen, mihin suomalaiset ne selkänahastaan maksavat. Se on yksinkertainen fakta, ja sitä jatkan.

Tässä nyt käsittelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annettua lakia sekä rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettua lakia. Uudistus velvoittaisi terveyspalveluita järjestävät tahot järjestämään myös kiireettömiä palveluita henkilöille, joilla ei ole lailliseen oleskeluun oikeuttavaa oleskelu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

lupaa Suomessa — siis henkilöille, joilla ei ole lailliseen oleskeluun oikeuttavaa oleskelulupaa Suomessa. Katson, että laillisen oleskeluluvan puuttuessa henkilön ei pitäisi olla edes Suomen maaperällä, saati sitten kiireettömien terveystalveluiden piirissä. Hallitus käyttää jälleen kaiken tarmonsä tehäkseen Suomesta koko maailmalle yleisen, ilmaisen terveystkeskuksen, jonka maksumiehenä toimii tietenkin suomalainen veronmaksaja.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä palveluiden välttämättömyyden arvioinnissa jää tervetystenhuollon ammattilaisen arvioitavaksi se, miten pitkään henkilön ennakoidaan viettävän aikaa Suomessa. Mistä tervetystenhuollon ammattilainen voi sellaista luotettavasti arvioida? Tulijan oman kertomuksen mukaan? Voi hyvän aika. Tässä on ilmiselvä aukko, joka on suoranainen kutsuhuuto väärinkäyttäjille ilmaisten palveluiden pariin.

Esityksen mukaan uudistuksen myötä Suomen valtio myös korvaisi järjestävälle taholle aiheutuneet kustannukset, mikäli kustannuksia ei pystyttäisi perimään henkilöltä itseltään. Uskooko joku toisissaan, että laittomasti maassa oleskelevalta saadaan perittyä latiaakaan koskaan? [Mari Rantanen: Ei usko!] Sinä maksat. Miten anonyymien varallisuutta pystytään luotettavasti arvioimaan? Esityksessä todetaan, että palvelu ei koske niitä henkilöitä, jotka ovat tulleet maahan ilmaisten tervetystenhuoltopalveluiden vuoksi. No, se on hyvä toteamus, mutta mistä me tiedämme sen, onko tulija hakeutunut Suomeen varta vasten nauttimaan ilmaisista tervetystpalveluista?

Toisin sanoen tervetystpalvelut ovat lähes säännönmukaisesti täysin vastikkeettomia tulijoille. Kysymyksessä on jälleen vain uusi massiivinen menoerä. Milloin, arvoisa hallitus, te alat käyttämään suomalaisten verotuloja ahdingossa olevien suomalaisten hyväksi? Tällaista höttöä te tuotte tänne joka päivä, ja me käsittelemme tällaisia asioita jälleen kerran tässä kriisissä. [Leena Meri: Älä muuta sano!]

Arvoisa puhemies! Oppositio on juuri aiemmin tänään, tässä täysistunnossa, tuonut pöydälle tämänhetkiset ongelmat Suomen tervetystenhuollossa välikysymyksen muodossa. Ongelmakohdat ovat kyllä olleet hyvin hallituksen tiedossa, sillä asioista on kyllä julkisuudessa käyty laajaa keskustelua viime aikoina. Esimerkiksi viime kuussa arvoisa ministeri Lindén oli sitä mieltä, että päivystysten ruuhkiin ei ole tarjota minkäänlaista auttavaa kättä tässä hetkessä. Anonyymeille ja laittomasti maassa oleville on kuitenkin tarjota tätä kuuluisaa auttavaa kättä. Tämä on käsittämätöntä. Kun tällaisia esityksiä tulee samaan aikaan, kun Suomen tervetystenhuoltojärjestelmä kriisiytyy kovaa vauhtia, on nyt pakko kysyä kansankielellä: onko siellä ministeriössä penaali auki, ja tippuuko kyniä matkalle? Ideologiansa mukaisesti hallitus asettaa jälleen ulkomaalaisten ja laittomasti maassa olevien laajemmat tervetystpalvelut prioriteettilistan kärkeen. Nämä ovat juuri niitä paljon puhuttuja arvoväliintoja, joita me perussuomalaiset emme allekirjoita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja ministeri Lindén, kolme minuuttia.

16.40 Perhe- ja perustpalveluministeri Aki Lindén: Arvoisa puhemies! Kiitän hyvästä ja mielenkiintoisesta keskustelusta, jossa tämän asian ulottuvuudet ovat varmasti tulleet aika hyvin käydyiksi läpi.

Aloitän sillä, että jos tämä lakimuutos johtaisi oikeasti sairaiden ihmisten vyöryyn maailmalta Suomeen veronmaksajien hoidettavaksi ja maksettavaksi, en kannattaisi tätä lakiesitystä. Tässä on arvioitu kustannusvaikutuksiksi noin yksi miljoona euroa: se on viidestoistatuhannesosa Suomen tervetystenhuollon kuluista tällä hetkellä — viidestoistatuhannesosa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

Tässä on kysymys siitä, että Helsinki ja Espoo jo tällä hetkellä kuntina toimivat tällä tavalla. Turku ja Vantaa ovat rajanneet jossain määrin tiukemmiksi nämä kriteerit, niin että ne kohdistuvat siellä vain lapsiin ja raskaana oleviin äiteihin. Ja tämä malli, mitä tässä itse ajattelen, mitä tarkoitetaan välttämättömällä hoidolla, on minun mielestäni lähempänä sitä Turun ja Vantaan mallia kuin esimerkiksi Helsingin ja Espoon mallia.

Tässä ei olla aiheuttamassa minkäänkokoista invaasiota Suomeen. Luvut ovat erittäin vähäisiä, mitä meillä ylipäätään tämänkaltaista hoitoa Suomessa tällä hetkellä on. Ja mitä tulee päivystysruuhkiin, niin en ole kyllä ymmärtänyt, että päivystysruuhkissa olisi missäänpäin Suomea yhtäkään sellaista tilannetta, että ne johtuisivat tämänkaltaisista potilaista. Sivumennen sanottuna tuo legenda, joka lentää ilmassa, että olisin sanonut, että ei ole mitään tehtävissä päivystysruuhkille: olen todennut, että ministerillä ei ole välittömästi seuraavalle viikolle tuoda mitään ylimääräistä hoitohenkilökuntaa, [Leena Meri: Entäs sitä seuraavalle?] mutta teemme niitä muutoksia, joilla tämä koko kriisi ja ongelmakenttä terveydenhuollossa on ratkaistavissa. Tämä selvyiden vuoksi tässä yhteydessä.

Minun mielestäni kysymys on käytännössä nyt juuri siitä, niin kuin täällä keskustelussa on tuotu esille ja minkä itsekkin tuossa esittelyssäni totesin, että meillä on tällä hetkellä se tilanne, että jos ihminen lyö kirveellä jalkaansa tai tulee joku muu, liikenneonnettomuus tai joku vakava sairauskohtaus, emme me silloin Suomessa kysy, kuka te olette ja miksi te olette täällä. On myös tilanteita, joissa ollaan aika lähellä tätä, mutta ne eivät ole niin kiireellisen hoidon tarpeessa, eikä meidän pidä päästää niitä tilanteita muuttumaan niin kiireellisiksi, että me sitten vasta antaisimme hoitoa. Tässä mielessä kysymys on siitä välttämättömästä kiireettömästä hoidosta, joka on kapeampi käsite kuin kiireetön hoito kaiken kaikkienensa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt keskustelu ja asian käsittely tässä yhteydessä keskeytetään, ja niitä jatketaan tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.43.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.22.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn kohdan 10 käsittelyä. — Ledamot Kvarnström. Han är borta. — Edustaja Meri.

17.23 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on nyt syytä aluksi lyhyesti siis kerrata, mistä tässä esityksessä on kysymys, koska tässä oli hieman taukoa tuohon keskusteluun. Elikkä tässä luodaan velvoite terveydenhoitoviranomaisille antaa terveyshoitopalvelua laajemmin kuin nykyisin, elikkä nykyisin voi saada vain kiireellistä hoitoa, tässä sitä laajennettaisiin. Ja nyt on hyvä muistaa, että tässä puhutaan laittomasti maassa olevista henkilöistä.

Hallituksen esityksessä todetaan, että paperittomilla tarkoitetaan pääosin henkilöitä, jotka oleskelevat Suomessa ilman ulkomaalaislainsäädännössä säädettyä viisumia, oleskelulupaa tai muuta oikeutta saapua Suomeen tai jatkaa oleskelua Suomessa. Edelleen tode-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

taan, että tästä henkilöryhmästä käytetään myös termiä ”säännönvastaisesti tai laittomasti maassa oleva henkilö”.

En oikeastaan ymmärrä, mitä varten tälle asialle on pitänyt antaa niin monta eri nimeä, kun tässä on nyt kysymys siis lainvastaisesti maassa olemisesta: ei ole lupaa olla täällä, on tullut kielteinen päätös, ja sillä hyvä. En tiedä, mitä varten tätä pitää yrittää häivyttää. Paperiton-sana kuulostaa ehkä joistakin semmoiselta, että se ei olisi niin vakavaa. Olen nähnyt joskus puhuttavan myös ”liikkuvasta väestöstä”, elikkä siinä vielä enemmän häivytetään. Muistaakseni se on ollut tuolla Vihreän Langan kirjoituksessa, jos en ihan väärin muista. Se on hyvin häivyttävää, ja sillä yritetään saada se asia näyttämään muulta kuin siltä, mistä siinä on kysymys.

Jos ajatellaan yleisesti yhteiskuntaa ja oikeusvaltiota, josta täällä hyvin paljon halutaan puhua — ja hyvä, että puhutaan, kuten esimerkiksi tuossa edellisessä kohdassa siitä, että ihmisillä olisi mahdollisuus päästä tuomioistuimeen ja saada asiansa hoidettua — niin tuntuu aika erikoiselta, että meillä on sitten ryhmä ihmisiä, joiden ei tarvitse noudattaa esimerkiksi tuomioistuimen ja viranomaisen päätöksiä. Olet saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, se on lainvoimainen, olet laittomasti maassa, sinun tulisi poistua. Tai olet saanut karkotuspäätöksen, et poistu, olet laittomasti maassa. Ei missään tapauksessa pidä laajentaa tämän ihmisryhmän palveluita.

Kysymys on siis tämän vihervasemmistohallituksen ideologisista kannanotoista. Täällä vihreiden edustajat toivat erilaisia yksittäisiä esimerkkejä siitä, kuinka ikävästi joku henkilö ei esimerkiksi voi saada jotain apuvälinettä. No joo. Kuten täällä keskustelussa on tullut esille, niin maailmassa on lähes kahdeksan miljardia ihmistä, ja jos me nyt jokaiselle tässä lähdetään apuvälineitä hankkimaan, niin inhimillisesti se on varmasti tälle ihmiselle tärkeätä, mutta suomalaisten verovarvat eivät yksinkertaisesti siihen riitä.

Minä lähdän siitä, että minut ovat valinneet tänne suomalaiset veronmaksajat ja suomalaiset ihmiset, jotka haluavat, että minä ajan täällä perussuomalaisen puolueen edustajana perussuomalaista arvomaailmaa, jossa kyllä oman kansan ja veronmaksajien etu tulee ensisijaisesti verrattuna erityisesti laittomasti maassa oleviin ihmisiin.

Saan valtavasti puheluita esimerkiksi tästä Uudenmaan alueelta, Keski-Uudenmaan sote-alueelta. Ihmiset soittavat ihan perusterveydenhuoltoon. Sieltä ei palata, vaikka on jättänyt soittopyynnön. Useamman päivän saa odottaa ikäihminen, vanhus, että pääsisi hoitoon. Tiedän, että ihmiset viimeisillä rahoillaan menevät yksityiselle lääkärille, jotta saavat apua. Ja lääkäri vaihtuu koko ajan, ja pitää aloittaa alusta se hoitopolku, ja omalääkäreistäkin on luovuttu. Kyllä näitä tarinoita löytyy.

Kyllä minä laitan henkilökohtaisesti edelle sen, että suomalainen veronmaksaja tässä haluaa omia palveluitaan hoidatettavan, eikä niin, että me tarjoamme täällä laittomasti maassa oleville palveluita. Jos nyt sitten hallitus tällaista ajaa, niin se on hyvin heidän ideologiansa mukaista, mutta minusta käytetään rehellisesti termiä ”laittomasti maassa oleva”, ja se on tämän hallituksen ideologia.

Sitten minua häiritsi täällä, kun ministeri Lindén ja ehkä muutamissa muissakin puheenvuoroissa ja myös hallituksen esityksessä on tuotu esille, että Suomen kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet edellyttävät tätä laajentamista. Kun nyt katsoo tämän lausuntopalautteen täältä hallituksen esityksestä itsestään, niin valtiovaraministeriö on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, ettei esityksessä täysin aukottomasti ole esitetty, että Suomen nykyinen lainsäädäntö olisi ristiriidassa kansainvälisten velvoitteiden kanssa. Tässä on niin kuin vähän keksimällä keksitty tämä syy, miksi tätä halutaan ajaa, eikä olla suoraan myön-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

netty, että tämän hallituksen yksi ideologinen hanke on se, että laittomasti maassa olevista tulee laillisesti maassa olevia, jolloin koko meidän turvapaikkajärjestelmä romuttuu. Ei hän sillä ole mitään merkitystä, jos tänne lopulta kaikki saavat jäädä. Se on kutsuhuuto tuolla sosiaalisen median maailmassa, että lähtekää Suomeen: sieltä saa lopulta asunnon, tuet, sosiaalituot ja terveydenhoidonkin.

Tämä oli kyllä minusta erittäin yllättävä tieto, minkä edustaja Rantanen oli täältä löytänyt, että ilman lähetettä sinne painellaan. Juuri tuossa kerroin, että minä saan hyvin paljon puheluita esimerkiksi Uudenmaan eläkeläisiltä siitä, että he eivät saa edes lääkäriä puhelimeen, jotta saisivat sen lähetteen. Ei tarvitse edes haaveilla tällaisista palveluista, vaikka ovat ikänsä, 40—50 vuotta veroja maksaneet ja tehneet pitkää päivää tämän yhteiskunnan eteen.

Muutenkin tätä lausuntopalautetta kun lukee, täällä on hyvin huolestuttavia nostoja, ja toivon, että niitä valiokunnassa käydään erittäin huolellisesti. Täällä on esimerkiksi näin, Kansaneläkelaitos tuo esille, että nämä niin sanotut paperittomat henkilöt vain ilmoittavat hoitoon hakeutuessaan, että he kuuluvat tähän piiriin. Miten täällä nyt sitten mukamas tutkitaan sitä, että henkilö on tullut tänne turistina tai ettei hän ole tullut vain hoitoa tavoittelakseen?

Täällä on myöskin näistä kustannusarvioista herätetty epäilystä, ja Kuntaliitto on tuonut esille, että tulisi vielä pohtia, mitä tämä tekee meidän kriisinsietokyvyille ja hoitopäätöksi-
le, kun tiedetään, mikä meillä on tilanne täällä tällä hetkellä.

Toivon, että tämä esitys kaatuu eduskunnassa, ja pyydänkin hallituspuolueiden edustajia miettimään todella vakavasti, miten laitte asiat etusijajärjestykseen: onko se laittomasti maassa oleva vai laillisesti maassa oleva suomalainen? — Kiitos. [Ville Vähämäki: Painavaa puhetta valiokunnan puheenjohtajalta!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Tynkkynen.

17.30 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Ja kiitoksia myöskin kollega, edustaja Merelle erinomaisesta puheenvuorosta. Tuossa aikaisemmassa keskustelussa, kun ministeri oli vielä läsnä, olisin halunnut mainita siitä, että minua häiritsee valtaavan paljon tällainen yleinen asetelma, mikä tähän yritetään luoda. Siinä on tällainen pohjavire rasismisyytöksistä ja muista, että suomalaiset saavat terveyspalveluja ja maahanmuuttajat eivät saa terveyspalveluja. Tämä on semmoinen pohjavire, mikä koko ajan toistuu sosiaalisen median keskusteluissa, kun tästä laista keskustellaan, kun käydään argumentteja puolesta ja vastaan, että kyllä hekin nyt ansaitsevat saada hyvää hoitoa. Mutta kun pääsääntöisesti maahanmuuttajat ovat oikeutettuja palveluihin. Nyt puhutaan pelkästään niistä ihmisistä, jotka ovat laittomasti maassa eli joilta ei löydy laillista syytä oleskella Suomen rajojen sisäpuolella. Se asia on niin yksinkertainen: Kuvitellaan nyt vaikka joku tällainen ihminen, joka piileskelee, joka on saanut kielteisen päätöksen ja jonka täytyy poistua maasta. Hän piileskelee maassa. Jos hän lähtisi omaan maahansa, niin hän kyllä saisi ne palvelut. Tai sitten jos tänne on tullut, hakee sitä turvapaikkaa tai tulee työperusteisesti tai näin, niin hän saa kaikki ne laajat palvelut. Eli toisin sanoen en ymmärrä sitä, miksi tätä keskustelua yritetään aina sumuttaa sillä tavalla, että tässä olisi joku tällainen tietty rasisminäkökulma. Tämä on moraalisesti täysin käsittämätöntä, että kun meillä on olemassa lait, jotka perustuvat kansainvälisiin sopimuksiin, että mailla on rajat ja maat itse saavat päättää, keitä siellä sisäpuolella on, jos ulkopuolisia tulee, niin miksi me ei nyt sitten olla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

poistamassa näitä ihmisiä, vaan sen sijaan aletaan tarjoamaan täällä palveluita. Tämä on aivan käsittämätön logiikka, mitä en missään tapauksessa voi hyväksyä.

Ja vielä oli joku pointti, mutta nyt taisin sen unohtaa, joten joudun lopettamaan puheenvuoron tähän. — Kiitos. [Naurua]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jos tulee mieleen, niin ei muuta kuin uutta puheenvuoroa tilaamaan. — Edustaja Rantanen.

17.32 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä edellä edustaja Meri piti hyvän puheenvuoron ja nosti esiin tätä terminologiaa. Kyllä, meillä puhutaan liikkuvasta väestöstä, jolle Helsinki tarjoaa omia palveluita. Tämä yleensä kattaa esimerkiksi Bulgariasta ja Romaniasta tulevia romaneja, joille sitten näitä palveluita Helsingissä tarjotaan. Ja muuten jatkossa ei ole ajatuksenakaan — tämä laki tekee myös sen — että näiltä mailta ei näiden ihmisten terveydenhuoltoa tulla laskuttamaan, vaan Suomi maksaa sen, ja kun tähän yhdistetään nyt sitten se, että EU esittää, että Schengen-säännöstöä ruvetaan täysimääräisesti toteuttamaan Romaniassa ja Bulgariassa ja heidät otetaan tähän Schengen-alueeseen mukaan, niin voitte vain laskea yhteen, mitä tämä mahdollisesti voi tarkoittaa.

Mutta sitten halusin vielä palata hiukan siihen, että tässä tilanteessa hallitus ja erityisesti ministeri Lindén, jonka pitäisi tuntea HUS edelleen varsin hyvin, ei ottanut kantaa siihen, että HUSista kuvaillaan erikoissairaanhoidon tilannetta historiallisen huonoksi. Siellä on yli kuusi kuukautta jonossa olleita potilaita yli 7 000, ja kun ei saada omillekaan — niille, jotka laillisesti täällä ovat, puhumattakaan sitten veronmaksajista tai heidän läheisistään — järjestettyä näitä palveluita, niin tämä esitys on kyllä suoranaisesti täysin moraaliton. Aivan täysin moraaliton. Toisaalta tämä moraalittomuus on kyllä kuvastanut koko Marinin hallituksen kautta, ja asioiden tärkeysjärjestys on ollut kyllä vähintäänkin erikoista.

Tässä laissa todetaan se, että näitä palveluita ei anneta, jos henkilö on hakeutunut varta vasten Suomeen terveydenhuollon palveluihin, mutta minkäänlaisia työkaluja siihen ei ole, millä tätä arvioidaan, ja käytännössä katsoen tämä on kyllä tämän lain kuollut kirjain — siis jatkossa sitten kaikki hoidetaan täällä. Ja on sanottava, että välttämättömiä palveluita tarvitsee jokainen ihminen maailmassa. Se on siis se 7,7 miljardia. Että kuka ikinä tänne vain löytää tiensä, niin on täysin mahdollista saada täältä terveydenhuollon palveluja, ja kai nyt joka ikinen ymmärtää tässä salissa, ettei tämä voi olla mitenkään realismia eikä voi olla mitenkään järkevää tehdä tämäntyyppisiä lakiesityksiä. Etenkään tässä taloustilanteessa, jossa hallitus on tuhlassa viimeiset neljä vuotta maamme kohta lähestulkoon vararikoon, ei missään nimessä tällaisia esityksiä.

Toivon sydämestäni, että tämä esitys kaatuu eduskunnassa ja järki palaa. Erityisesti katson nyt keskustan ja SDP:n suuntaan, että teillä edes jonkunäköinen tolkkua tässä touhussa pysyisi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Kvarnström.

17.36 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Tuhansien paperittomien ihmisten tilanne Suomessa on kestämätön. Tarvitaan kokonaisvaltaisia ratkaisuja, ja keinoista voimme sitten olla monta eri mieltä. [Sebastian Tynkkynen: Huono vastaus!]

Ensiksi haluan kuitenkin todeta, että tämä on tarpeellinen esitys paperittomien välttämättömästä terveydenhuollosta, tärkeä ja järkevä hallitusohjelman mukainen esitys. Käy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

tännössä on kyse siitä, että paperittomille ja paperittomien kaltaisessa tilanteessa oleville esitetään samoja oikeuksia, jotka turvapaikanhakijoilla jo on. Paperittomien lasten osalta esityksenä on, että heillä olisi oikeus terveydenhuollon palveluihin samoin perustein kuin niillä alaikäisillä, joilla on kotikunta Suomessa. Tämä on perusteltua lasten erityisen haavoittuvan aseman johdosta. Kannatan esitystä lämpimästi.

Ihmisoikeuksiin kuuluu enemmän kuin kiireellinen hoito. Useat Suomea sitovat ihmis-oikeussopimukset tunnustavat ihmisoikeudeksi henkilön oikeuden terveyteen ja terveydenhuollon saamiseen. Pelkkä kiireellinen sairaanhoito ei tyydyttävästi täytä kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vaatimuksia varsinkaan pidempään Suomessa oleskelevien henkilöiden ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden osalta. Välttämättömät palvelut voivat olla monenlaisia, esimerkiksi raskauteen ja synnytykseen liittyvät palvelut. Niillä palveluilla suojellaan syntyvää lasta.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan tartuntatautien ennaltaehkäisevä hoito, kuten rokotukset, olisi välttämättömäksi katsottavaa, mikäli tarkoituksena on samalla estää epidemioiden leviäminen. Kysyn: eikö oikeus kaikkiin rokotusjärjestelmärokotuksiin olisi koko yhteiskunnan intressissä? Haluan kiinnittää huomiota myös tiedon saamiseen. Ennaltaehkäisevä hoito on halvempaa verrattuna kiireelliseen hoitoon ja ennen kaikkea myös inhimillisempää. Iso haaste on, että monet paperittomat pelkäävät ottaa yhteyttä terveysasemalle. He joutuvat pelkäämään viranomaisia, karkotuksia. On äärimmäisen tärkeää luoda luottamusta ja jakaa tietoa, jotta nämä ihmiset hakevat siihen hoitoon, mihin heillä on oikeus, hyvissä ajoin, eivätkä odota, kunnes tilanne on pahentunut ja tarvitaan kiireellistä ja kallista sairaanhoitoa. Nopeammalla puuttumisella terveydentilaan voidaan ehkäistä esimerkiksi tartuntatautien leviämistä ja erikoissairaanhoidon palveluihin turvautumista. Kustannusnäkökulmasta varhaisella terveysongelmien ennaltaehkäisemisellä voi siis olla merkittäviäkin kustannuksia säästäviä vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Kiireellisen hoidon lisäksi osa nykyisistä kunnista on tarjonnut jo nyt paperittomille mahdollisuuden osin myös kiireettömään hoitoon. Rajaukset ovat jonkin verran vaihdelleet kuntien kesken. Hallituksen esitys on valmisteltu siten, että se ei laajentaisi näiden kuntien käytäntöjä siitä, mitä katsotaan välttämättömään, kiireettömään terveydenhuoltoon. Tämä herättää kysymyksiä rajoituksista ja palveluiden laajuudesta.

On myös kuntia, joissa asiasta on käyty keskusteluja, mutta päätöksiä ei ole syntynyt. Silloin yksi keskeinen argumentti on ollut, että tämä on asia, joka pitäisi hoitaa kansallisella tasolla, jotta tilanne olisi yhdenvertainen jokaisessa kunnassa, ja se toteutuu nyt, ja hyvä niin. Pitää juridisesti miettiä tarkkaan, milloin henkilö on lähdössä kotimaahansa. Onko näin, jos karkotuspäätös löytyy, vaikka se ei olisi ihmisen halu tai mahdollisuus, päinvastoin?

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on kannatettava ja parantaa tilannetta. Samalla tarvitaan muitakin esityksiä paperittomien ihmisten tilanteen ratkaisemiseksi. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa eduskunnalle on tärkeitä suosituksia. Siinä sanotaan, että Suomeen ennen vuotta 2017 saapuneiden ja täällä edelleen vailla oleskelulupaa olevien oleskelu tulisi virallistaa erillislailla. Kertomuksessa lukee osuvasti, että on kaikkien etu, että vailla oleskeluoikeutta maassa oleva henkilö pyrkii virallistamaan asemansa hakemalla oleskelulupaa. Ulkomaalaislain on mahdollistettava hakijan kokonaistilanteen huomioon ottaminen nykyistä paremmin. Ja tästä keskustellaan enemmän torstaina, kun Lupa elää -kansalaisaloite on esityslistalla. En voi osallistua siihen debattiin, mutta annan tukeni aloitteelle ja sen tavoitteelle jo tässä ja nyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

Ärade talman! Den här propositionen om mer än brådiskande vård för så kallade papperslösa är viktig. Förslaget stärker de mänskliga rättigheterna och ökar medmänskligheten. Samtidigt är det motiverat både medicinskt och ekonomiskt med tidig och förebyggande vård för hela samhället.

Samtidigt förblir situationen ohållbar för papperslösa i Finland i dag. Det behövs en mer omfattande lösning. Både inrikesministeriets rapport och diskrimineringsombudsmannens rekommendationer ger goda förslag. Därtill ska vi diskutera medborgarinitiativet Tillstånd att leva här senare i veckan. Jag är då förhindrad att delta men vill redan nu ge initiativet mitt stöd.

Avslutningsvis tack till regeringen Marin för den här motiverade propositionen. — Kii-tos, tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Ja edustaja Purra.

17.41 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien edustaja ei tiedä, että eduskunta on ottanut kielteisen kannan yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa esitetyä kertalaillistamista kohtaan — myös hänen oma puolueensa. Tästä ainoastaan eri mieltä on ollut vihreät, joten tässä oli ensimmäinen virhe.

No, seuraava huomioni koskee sitä, miten siellä vasemmalla puhutaan aina näiden laittomasti maassa olevien lukumääristä. Silloin kun kyse on kustannuksista tai ongelmista, heitä on maassa aina vähän. Silloin kun on tarve lisätä heidän palveluitaan ja oikeuksiaan ja muuta, silloin heitä on aina paljon, ja tämäkin kävi puheenvuorosta äsken esille.

Kun hetki sitten keskustelimme aiheesta edellisen kerran, niin vihreä edustaja salissa kertoi, että tämä esitys on perusteltu, koska laittomasti maassa oleva tai paperiton, kuten hän tätä termiä käyttää, saattaa seuraavassa hetkessä ollakin jo laillisesti maassa, joten tämä perustelisi tätä esitystä. Tämä on tietenkin itse aiheutettu ongelma, koska hallitus kerta toisensa jälkeen tuo eduskuntaan esityksiä, jotka tekevät täysin tyhjäksi erottelun laittomasti maassa olevien ja laillisesti täällä oleskelevien välillä. Tätä tapahtuu sekä työperäisten oleskelulupien puolella että eräänlaisessa ajatuksessa kertalaillistamisen kanssa, tai ylipäätensä, että on sellaisia toimenpiteitä, jotka helpottavat ihmisten maahan jäämistä ja käytännössä estävät heidän palauttamisensa tai karkottamisensa.

Kuten täällä moni perussuomalainen on minua ennen kuvannut, niin tämä esitys on suorastaan vastuuton. Tällä halutaan laittomasti maassa oleville samat ja jopa paremmat palvelut kuin maassa oleville kansalaisille tilanteessa, jossa meidän päivystysjärjestelmämme on täysin tukossa etenkin suurissa kaupungeissa: erikoissairaanhoidon ei saa läheteitä, hoitotakuu ei toteudu, maassa on päällä lakonuhka, hoitajia ei ole, kustannukset ovat karanneet käsistä, ja tässä tilanteessa hallituksen tärkeysjärjestys näyttää olevan se, että se tuo saliin laittomasti maassa olevien terveyspalveluiden laajentamisen. Mutta kuten me olemme täällä kuvanneet, niin tämä on se, mitä tämä Suomen, Marinin hallitus Suomen kansalaisille haluaa esittää. Tämä on se tärkeysjärjestys. Tietenkin olisin toivonut, että muistakin puolueista olisi täällä salissa oltu tätä esitystä puolustamassa, sillä me ainakin tulemme tuomaan tätä esille kaikissa seuraavissa mahdollisissa tilanteissa ja kertomaan suomalaisille, jotka tällä hetkellä kärsivät Suomen sote-järjestelmän puutteista, mitä hallitus tekee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Meri.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

17.44 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Se on juuri näin, kuten perussuomalaisten puheenjohtaja Purra ansiokkaasti sanoi, oikeastaan tyhjensi pajatson. Jotenkin tuntuu, että aina kun tänne tulee, niin jos joku älytön ajatus putkahtaa päähän, niin se on seuraavana päivänä hallituksen esitys, jotenkin niin kuin tämäkin, että laittomasti maassa olevalle ruvetaan antamaan palveluita. Jos minä ajattelen mitä tahansa, esimerkiksi — puhuttiin äsken tuomioistuimista — tuomioistuimen päätöstä: Ihminen saa tuomioistuimen velvoittavan päätöksen, kuka tahansa täällä, että tuomioistuin edellyttää, että toimitte näin, esimerkiksi rakennusvalvontapuolella teidän tulee poistaa rakennus sakon uhalla tai saatte ylinopeussakon tai on mikä tahansa tuomioistuimen päätös lasten huollosta ja lasten tapaamis-oikeudesta, niin te vain ilmoitatte, että kuulkaa, kun minä en noudata tätä, kun minun ei tarvitse noudattaa ja minä odotan oikeastaan, että minä saan tästä jonkinlaisen hyvityksen ja korvauksen, kun minä olen niin sankari, että minä uskallan tätä vastustaa. Miten voi olla kaksi järjestelmää? Toisessa järjestelmässä tavan ihmiselle sanotaan, että täällä ollaan lainkuuliaisia ja täällä noudatetaan päätöksiä, niin kuin suomalainen tekeekin lähtökohtaisesti, ja sitten meillä on olemassa ryhmä, joka voi toimia miten haluaa. He saavat tuomioistuimen päätöksen ja heille sanotaan, että teillä ei ole kansainvälisen suojelun tarvetta, teillä ei ole oikeutta jäädä tänne, ei ole mitään perustetta, te saatte kielteisen päätöksen, pois täältä — mitä me teemme täällä? Tämä nykyinen hallitus tuo meille esityksen, jossa heille sanotaan, että ei vaikaan, te voitte jäädä tänne, annetaan vähän lisää palveluita. Onhan tämä aivan järjenvastaista.

Ja kuten tässä edellisessä puheenvuorossa tuli hyvin esille, puheenjohtaja Purra toi esille tämän terveydenhoidon tämänhetkisen tilan: Me olemme aivan pulassa, meillä tuhansia hoitajia puuttuu, siellä on palkkaongelmia, siellä on ruuhkaongelmia, siellä on koronatausta. Meille tavalliset ihmiset soittavat niin paljon, että minä en enää tiedä, mitä minä heille vastaisin. He sanovat minulle, että pidä puolesi ja pitäkää perussuomalaiset puolenne ja puhukaa näistä meidän tavallisten ihmisten ongelmista — ei rahat riitä ja terveydenhoitoon ei pääse — niin miten te kehtaatte vastata tavalliselle ihmiselle, että te tuotte tällaisen esityksen tänne? Poistakaa heidät maasta, edellyttäkää, että näitä päätöksiä tulee noudattaa. Tämähän on muuten ihan pellejärjestelmä, jos meillä on tietty ryhmä, jota voidaan suosia sillä lailla, että heidän ei tarvitse noudattaa tuomioistuimen päätöksiä. Seuraavaksi Suomen koko kansa ilmoittaa, että ei näitä tarvitse noudattaa. Sitäkö te ajatte? En enää voi ymmärtää, ja todella toivon, että eduskuntapuolueissa enemmistö kerta kaikkiaan panee rastit päälle tälle ja unohdetaan tällaiset aivan älyttömät esitykset. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Rantanen Mari.

17.47 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Äskeisessä puheenvuorossani peräänkuuluttin muun muassa SDP:n vastuullisuutta tilanteessa, jossa — kuten äsken puheenjohtaja Purra, edustaja Purra tässä kuvasi — meillä on kriisi terveydenhuollossa kaikkine mausteineensa. Ja kun meillä HUSin erikoissairaanhoidon tilanne on historiallisen huono, niin seuraavaksi SDP:n edustaja kertoo kannattavansa tätä lakia sekä kertalaillistamista ja ties mitä muuta vielä.

Näiden ongelmien ennaltaehkäisy tapahtuu siten, että tähän maahan ei hyväksytä sitä, että tänne jäädään olemaan laittomasti, puhumattakaan siitä, että tänne voi tulla terveydenhuoltoon maksamatta siitä. Ei näitä asioita voida ratkaista siten, että tehdään laittomasta laillista. Kuvasitte äsken, edustaja Kvarnström, että ongelmana on se, että nämä — te pu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

hutte paperittomista, minä kuvailen heitä laittomasti maassa oleviksi — eivät uskalla hakeutua hoitoon. Se ei, kuulkaa, pidä paikkaansa. Tämä on hyvin yleistä tässä salissa, että ihmiset, kun heillä on joku ideologia ja unelma, eivät ota edes selvää asioista. Tiedättekö, että he ovat kaikilla erikoisaloilla käyneet HUSissa? Tiesittekö, että he ovat uskaltaneet hakea vammaishuoltoa, kotipalvelua, erityissosiaalityötä, maksusitoumuksia kauppaan, tulkkipalveluita, HSL-lippuja, kriisimajoitusta, kasvatusta ja perheneuvontaa, perhetyötä ja niin edelleen. Kyllä he uskaltavat palveluita hakea, se nimittäin näkyy täällä Helsingin kaupungilla erityisesti.

Täällä ensimmäisessä puheenvuorossani kuvasin sitä, että tämä laki on yksi osa sitä, tämä on sitä terveydenhuoltoa, mutta jos me tarjoamme tällaisia, että meillä on samaan aikaan tässä maassa järjestelmä, jossa sinä saat asunnot ja kaiken ilmaiseksi joltain kaupungilta, niin se on aivan varma, että tämä tulee tänne kyllä Helsingin kaupungille näkymään. Tässä on suoria ja välillisiä kustannuksia, ja kuten todettua, tässä maassa on rahareikiä muitakin, esimerkiksi nämä ihan suomalaiset ihmiset, jotka eivät pääse muun muassa syöpäleikkauksiinsa tai tekonivelleikkauksiinsa tällä hetkellä, koska he ovat jonossa, ja te priorisointe tällä hetkellä laittomasti maassa olevien terveydenhuoltoa. Osaisitte edes hävetä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

17.49 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Edustaja Kvarnström, te todella voimallisesti omassa puheenvuorossanne puolustitte sitä, että laittomasti maassa oleskeleville pitäisi laajentaa näitä terveyspalveluita, mikä on aivan järjetöntä, mikä on moraalisesti kestävämpiä, mikä on kansainvälisten sopimusten kanssa ristiriidassa. Jos ihminen on laittomasti maassa, hänet pitäisi poistaa. Mutta sen lisäksi, että kannatatte näitten palveluitten laajentamista, te puhuitte myöskin siitä, kuinka pitäisi saada oleskelulupa hankittua näille laittomasti maassa oleskeleville.

Minulla ei oikeastaan tämän keskustelun jälkeen jää kuin vain yksi kysymys mieleen: Onko teidän mielestänne mitään väliä sillä, onko Suomella enää rajoja, voidaanko, keitä tänne tulee, vai voidaanko me luopua tällaisista toiminnoista ja tänne vaan, kaikki saavat mennä edestakaisin ja ei mitään väliä, onko täällä laillisesti vai laittomasti?

Toivoisin vastausta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.